

Uitgebreide toelichting van het meetinstrument

Screeningsinstrument voor Dysfagie bij mensen met een Verstandelijke Beperking (SD-VB)

Maart 2024

Review: PAW Lahoye
Invoer: MME Stevens

1 Algemene gegevens

	Het meetinstrument heeft betrekking op de volgende categorieën
Lichaamsregio	Hoofd/hals; Thorax/buik/organen
Aandoening (ICD)	Spijsvertering (Opname van voedsel en vocht) Overig (dysfagie)
Domein 'Menselijk functioneren' (ICF)	Kwaliteit van leven; Voeding

- *Korte beschrijving* → Het Screeningsinstrument voor Dysfagie bij mensen met een Verstandelijke Beperking (SD-VB) helpt om een verhoogd risico op voedings- en slikproblemen (dysfagie) op te sporen bij mensen met een verstandelijke beperking. Met behulp van het SD-VB wordt ondersignalering van dysfagie bij mensen met een verstandelijke beperking voorkomen. Een verhoogd risico op dysfagie wordt tijdig in kaart gebracht waardoor adequaat diagnostiek en behandelbeleid kan worden ingezet. Dit leidt tot verlaging van risico's en verbetering van de kwaliteit van leven. Het SD-VB bestaat uit 29 ja/nee-vragen over eet- en drinkgedrag. Zorgverleners kunnen dit gemiddeld in vier minuten invullen en hebben hiervoor geen cursus nodig. De interpretatie van de scores is voorbehouden aan logopedisten.¹
- *Doelgroep* → mensen met een verstandelijke beperking (alle niveaus/doelgroepen: licht, matig, ernstig, zeer ernstig).
- *Auteur*:
 - ✓ *Oorspronkelijke versie* → Schüller-Korevaar RM, van der Woude TS, Hovenkamp-Hermelink JHM, Dekker AD (2024)²
 - ✓ *Nederlandse versie* → Schüller-Korevaar RM, van der Woude TS, Hovenkamp-Hermelink JHM, Dekker AD (2024)²

2 Doel van het meetinstrument

- Inventariserend

3 *Soort / vorm van het meetinstrument*

- Vragenlijst
- *Opbouw* → totaal 29 items, verdeeld over twee delen:
A (11 items); B (18 items).
- *Invulinstructie* → Het SD-VB wordt ingevuld door een directe zorgverlener zoals een (persoonlijk) begeleider of verzorgende. Voor een geldige afname moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan: 1. De invullende zorgverlener dient tenminste twee maanden met de cliënt in kwestie gewerkt te hebben. 2. De invullende zorgverlener dient tenminste aanwezig te zijn geweest bij één maaltijd van de cliënt in de week voorafgaand aan het invullen van het SD-VB. 3. Er is bij de cliënt geen sprake van volledige sondevoeding.
- *Meetniveau* → per item: wijze score (ja/nee); meetniveau nominaal
- *Meetniveau* → per subcategorie: wijze score (0-11, 0-18); meetniveau ratio
- *Meetniveau* → totaalscore: wijze score (0-29, etc); meetniveau ratio

4 *Verkrijgbaarheid*

- *Opvraagbaar bij* → <https://www.bsl.nl/shop/tests/voedings-en-slikproblemen/screeningsinstrument-voor-dysfagie-bij-mensen-met-een-verstandelijke-beperking-sd-vb>³
- *Geschatte kosten* → Handleiding: € 64,95
Scoreformulieren 25 st.: € 44,95
Digitaal, per afname: € 1,75 (via Testweb of Praktikon)³
- *Copyright* → ja, Bohn Stafleu van Loghum 2024

5 *Methodologische kwaliteit*

- **Interne consistentie**
→ Gehele lijst:
Versie 3 (onderzoeksversie):
KR-20: n=220, gegeneraliseerde groep: $\alpha = 0.868$

Versie 4 (geoptimaliseerde versie die nu op de markt is):
De 29 items van het SD-VB vormen een betrouwbare schaal. KR-20: $\alpha = 0.883$
- **Reproduceerbaarheid**

✓ *Betrouwbaarheid (reliability)*
→ Gehele lijst:
Versie 3 (onderzoeksversie):
Test- hertest betrouwbaarheid : n = 171
Gehele SD-VB score (continue) : k = 0.961, 95% CI : 0.947-0.971

Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid: n=174, k = 0.942, 95% CI: 0.922-0.957

In het valideringsartikel wordt ook per item weergegeven wat de test-hertestbetrouwbaarheid en interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is (tabel 3).⁴

- **Validiteit**

- ✓ *Content validity* → inhoudsvaliditeit is verzekerd doordat het SD-VB is ontwikkeld o.b.v. 1) literatuur, 2) bestudering van bestaande, suboptimale schalen, 3) praktijkervaringen van logopedisten en artsen in gehandicaptenzorg.²
- ✓ *Concurrent validity* → gouden standaard is Dysphagia Disorder Survey (DDS).⁴

Versie 3 (onderzoeksversie):

Spearman's rho: sterke positieve associatie tussen scores SD-VB en DDS (rho = 0.772, p < 0.001, n = 220).

Logistische regressie is bepaald met de totaalscore van het SD-VB als onafhankelijke variabele en de aan- of afwezigheid van dysfagie gebaseerd op de DDS score (DDS ≥ 3) als afhankelijke variabele. SD-VB score was positief geassocieerd met de aan- of afwezigheid van dysfagie: een hogere SD-VB score betekende een hoger risico op de aanwezigheid van dysfagie (B = 0.481; OR = 1.611; 95% CI: 0.346–0.608; p < 0.001).

Versie 4 (geoptimaliseerde versie die nu op de markt is):

Voor elke SD-VB score is de somscore van positief voorspellende waarde en negatief voorspellende waarde vergeleken met de dysfagie diagnose (aanwezig/afwezig) volgens de DDS met gebruik van percentage overeenkomst. SD-VB = 4 en SD-VB = 5 kwamen beide op een percentage overeenkomst van 82,3%

- **Responsiviteit / longitudinale validiteit** →

Voor meer informatie over de methodologische kwaliteit zie tabel 4.⁴ Longitudinale validiteit is niet onderzocht.

6 **Hanteerbaarheid / feasibility**

- *Taal* → Nederlands
- *Benodigdheden* → scoreformulier + pen
voor digitale afname: computer/tablet en internet
- *Randvoorwaarden* → zorgverlener dient minimaal 2 maanden met de betreffende cliënt te hebben gewerkt en moet in de week voorafgaand aan het invullen minimaal bij één maaltijd van de cliënt aanwezig zijn geweest. Er is bij de cliënt geen sprake van volledige sondevoeding.
- *Benodigde tijd* → gemiddeld 4 minuten
- *Gebbruikershandleiding* → ja, via³: <https://www.bsl.nl/shop/tests/voedings-en-slikproblemen/screeningsinstrument-voor-dysfagie-bij-mensen-met-een-verstandelijke-beperking-sd-vb>

7 *Normgegevens*

- *Uitkomstklassen en normgegevens* →

Interpretatie:

Mensen met een verstandelijke beperking van 18 jaar en ouder.

Bij een score van 4 of hoger is er sprake van een verhoogd risico op dysfagie en is logopedisch onderzoek geïndiceerd. Ook een score van 5 of hoger is verdedigbaar. Voor meer informatie over sensitiviteit/specifiteit en positief voorspellende waarde en negatief voorspellende waarde zie tabel 4.⁴

8 *Overige gegevens*

- Idealiter wordt het SD-VB ingezet binnen een cyclisch dysfagiewerkproces.⁵

9 *Literatuurlijst*

1. Schüller-Korevaar RM, van der Woude TS, Hovenkamp-Hermelink JHM, Dekker AD. Screeningsinstrument voor Dysfagie bij mensen met een Verstandelijke Beperking (SD-VB). Houten: Bohn Stafleu van Loghum; 2024.
2. van der Woude TS, Schüller-Korevaar RM, Verheij-Jansen N, Fokkens AS, Dekker AD. Screeningsinstrument voor Dysfagie bij mensen met een Verstandelijke Beperking (SD-VB): ontwikkeling en eerste validering. Nederlands Tijdschrift voor de Zorg aan mensen met een verstandelijke beperkingen (NTZ). 2021;47(2):50-65.
3. BSL Media en Learning. Screeningsinstrument voor Dysfagie bij mensen met een Verstandelijke Beperking - SD-VB. Beschikbaar via: <https://www.bsl.nl/shop/tests/voedings-en-slikproblemen/screeningsinstrument-voor-dysfagie-bij-mensen-met-een-verstandelijke-beperking-sd-vb> [Geraadpleegd op 8 november 2024]
4. van der Woude TS, Schüller-Korevaar RM, Ulgiati AM, Pavlis-Maldonado GJ, Hovenkamp-Hermelink JHM, Dekker AD. Screening instrument for Dysphagia in people with Intellectual Disabilities (SD-ID): quick and reliable screening by caregivers. Journal of Developmental and Physical Disabilities. 2024;36:821-841.
5. Schüller-Korevaar RM, van der Woude TS, Landesman JA, Fokkens AS, Dekker AD. Periodieke screening, diagnostiek en behandeladviezen van dysfagie bij mensen met verstandelijke beperkingen: praktijkervaringen met een cyclisch dysfagiewerkproces. Nederlands Tijdschrift voor de Zorg aan mensen met verstandelijke beperkingen (NTZ). 2022;48(3):82-94.